Lieta Nr.A420502812

SKA-1600/2016

L Ē M U M S

Rīgā 2016.gada 9.decembrī

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:
tiesnese I.Skultāne
tiesnesis J.Neimanis
tiesnese L.Slica
rakstveida procesā izskatīja SIA „Unitrade Latvia" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 18.oktobra lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „Unitrade Latvia" vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma atcelšanu.

[2] Administratīvā apgabaltiesa, izskatot lietu apelācijas kārtībā 2016.gada 21.jūnija tiesas sēdē, uz kuru bija ieradies arī pieteicējas pārstāvis, pieņēma lēmumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 269.panta pirmās daļas 1.punktu, atlikt lietas izskatīšanu, nākamo tiesas sēdi nosakot 2016.gada 26.septembrī plkst.15.00. Pieteicējas valdes loceklis parakstījās lietas uzziņas lapā, ka ir informēts par nākamās tiesas sēdes laiku un vietu.

Taču uz nākamo tiesas sēdi 2016.gada 26.septembrī pieteicējas pārstāvis neieradās. Administratīvā apgabaltiesa atzina pieteicējas neierašanos uz tiesas sēdi par neattaisnotu. Atzīstot, ka lietu nav iespējams izskatīt bez pieteicējas klātbūtnes, un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 269.panta pirmās daļas 1.punktu, tiesa atlika lietas izskatīšanu. Tiesa noteica nākamo tiesas sēdi 2016.gada 18.oktobrī plkst.9.00.

[3] 2016.gada 18.oktobrī pieteicējas pārstāvis uz tiesas sēdi neieradās un Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 279.pantu, pieteikumu atstāja bez izskatīšanas. Apgabaltiesas lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Par tiesas sēdes laiku un vietu 2016.gada 28.septembrī nosūtīta pavēste pieteicējai uz tās juridisko adresi un pieteicējas valdes loceklim uz viņa deklarēto dzīvesvietas adresi. Papildus pieteicējai uz tās juridisko adresi nosūtīta arī vēstule, kurā pieteicēja informēta, ka tās neierašanās uz tiesas sēdi 2016.gada 26.septembrī atzīta par neattaisnotu, un pieteicējai paskaidrots, ka gadījumā, ja tā atkārtoti neieradīsies uz tiesas sēdi neattaisnotu iemeslu dēļ, tiesa var piemērot Administratīvā procesa likuma 279.pantu, pieteikumu atstājot bez izskatīšanas.

[3.2] Pieteicēja nepaziņoja par neierašanās iemesliem, nelūdza lietu izskatīt bez pieteicējas klātbūtnes, nelūdza lietas izskatīšanu atlikt un nereaģēja uz tiesas pavēsti jebkādā citādā veidā. Par neierašanās iemesliem uz tiesas sēdi 2016.gada 18.oktobrī pieteicēja, tāpat kā pirms neierašanās uz tiesas sēdi 2016.gada 26.septembrī, neziņoja arī telefoniski, proti, pirms tiesas sēdes no pieteicējas netika saņemts zvans ne Administratīvās apgabaltiesas kancelejā, ne arī uz tiem tiesas darbinieku telefonu numuriem, kas norādīti pieteicējai nosūtītajās tiesas vēstulēs. Papildus arī jānorāda, ka tiesas sēde 2016.gada 26.septembrī tika sākta plkst.15.08, savukārt tiesas sēde 2016.gada 18.oktobrī tika sākta plkst.09.12, proti, vēlāk nekā tiesas pavēstē norādītajā laikā, pieļaujot iespēju, ka pieteicējas pārstāvis kavējas. Tomēr pieteicējas pārstāvis ne uz vienu no norādītajām tiesas sēdēm neieradās.

[3.3] Administratīvā procesa likuma 279.pants paredz, ka pieteikumu var atstāt bez izskatīšanas, ja procesa dalībnieks – pieteicējs – nepilda savus procesuālos pienākumus ierasties uz tiesas sēdēm pēc tiesas aicinājuma vai informēt tiesu par objektīviem apstākļiem, kas kavē procesa dalībnieku pilnvērtīgi īstenot savas tiesības un pienākumus, līdz ar to kavējot tiesu izskatīt lietu. Attiecīgajā gadījumā tiesai jākonstatē, ka: 1) pieteicējam paziņots par tiesas sēdes norises laiku un vietu; 2) pieteicējs atkārtoti bez attaisnojoša iemesla nav ieradies uz tiesas sēdi; 3) pieteicējs nav lūdzis izskatīt lietu viņa prombūtnē. Lai atstātu pieteikumu bez izskatīšanas, ir jāiestājas visiem iepriekš minētajiem priekšnoteikumiem (*sk. Augstākās tiesas 2009.gada 15.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-174/2009 6.punktu*).

[3.4] Tiesas pavēstes pieteicējai tika nosūtītas uz tās juridisko adresi. Papildus tam pavēstes tika nosūtītas arī pieteicējas valdes loceklim uz viņa deklarēto dzīvesvietas adresi. Pieteicēja tiesai nav paziņojusi citu adresi, uz kuru nogādāt tiesas pavēstes. Tādējādi par tiesas sēdes norises laiku un vietu pieteicējai paziņots pienācīgi – atbilstoši Administratīvā procesa likuma 130.panta pirmajai daļai, 131.panta 1.punktam, 132.panta pirmajai daļai, 135.pantam un Paziņošanas likuma 4.panta pirmajai un otrajai daļai. Pieteicējai par tiesas sēdes norises vietu un laiku paziņots arī savlaicīgi, ņemot vērā Paziņošanas likuma 8.panta trešajā daļā un Administratīvā procesa likuma 135.pantā ietverto paziņošanas prezumpciju.

Pieteicēja neattaisnojošu iemeslu dēļ uz tiesas sēdi nebija ieradusies divreiz – 2016.gada 26.septembrī un 18.oktobrī. Pieteicēja arī nelūdza izskatīt lietu bez viņas klātbūtnes.

Līdz ar to ir konstatējami visi Administratīvā procesa likuma 279.pantā paredzētie priekšnosacījumi pieteikuma atstāšanai bez izskatīšanai.

[3.5] Papildus norādāms, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 148.panta pirmās daļas 1.punktam un otrajai daļai administratīvā procesa dalībniekam ir jārespektē tiesas lēmums attiecībā uz laiku, kad ir nolikta lietas izskatīšana, un jāpieliek visas pūles, lai lēmumu pildītu. Personai ir jāizrāda interese par lietu, kas ierosināta sakarā ar tās pieteikumu. Tieši pieteicēja ir primāri ieinteresēta attiecīgās lietas izskatīšanā, jo tieši pieteicēja iebilst pret dienesta veiktajiem nodokļu aprēķiniem. Izskatāmajā gadījumā pieteicēja administratīvā procesa dalībnieka pienākumu ierasties uz tiesas sēdi pēc tiesas aicinājuma tās lietas izskatīšanai, kas ierosināta pēc pieteicējas iniciatīvas, nav pildījusi godprātīgi.

[3.6] Konkrēto lietu arī nav iespējams izskatīt bez pieteicējas klātbūtnes, jo izskatāmajā lietā ir jārisina jautājums par to, vai pieteicējai ir tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus no budžetā maksājamā pievienotās vērtības nodokļa summas. Lai noskaidrotu, vai pieteicējai ir šādas tiesības, saskaņā ar likuma „Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, pirmkārt, ir jāpārbauda, vai pieteicēja ir saņēmusi rēķinos norādītās preces tieši no rēķinos norādītajām personām. Otrkārt, konstatējot, ka preces nav saņemtas no rēķinos norādītajām personām, ir jānoskaidro, vai pieteicēja zināja vai tai vajadzēja zināt par iesaistīšanos nepamatotā nodokļa samazināšanas plānā. Lai varētu vispusīgi izvērtēt minētos apstākļus un rast objektīvu

atbildi uz jautājumu par pieteicējas iesaistīšanos nepamatotā nodokļa samazināšanas plānā, ir nepieciešams uzklausīt pašas pieteicējas, tostarp pieteicējas valdes locekļa, paskaidrojumus par to, kā norisinājās strīdus darījumi, jeb paskaidrojumus par darījumu faktiskajiem apstākļiem. Uz nepieciešamību uzklausīt pieteicējas valdes locekļa paskaidrojumus tika norādīts jau Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 17.maija lēmumā, ar kuru tika atsākta lietas izskatīšana pēc būtības. Arī tiesas sēdē 2016.gada 21.jūnijā apgabaltiesa izskaidroja, ka lietas izskatīšanai ir nepieciešams uzklausīt pieteicējas valdes locekļa paskaidrojumus par darījumu faktiskajiem apstākļiem. Vienlaikus šajā tiesas sēdē apgabaltiesa norādīja, ka pieteicējas valdes locekļa paskaidrojumi ir uzklausāmi vienā tiesas sēdē ar liecinieka liecībām par strīdus darījumu faktiskajiem apstākļiem, tāpēc, ievērojot, ka liecinieks neieradās uz tiesas sēdi, atzina, ka pieteicējas valdes locekļa paskaidrojumu uzklausīšana tiesas sēdē 2016.gada 21.jūnijā nav iespējama. Administratīvā apgabaltiesa šajā tiesas sēdē pieteicējas valdes loceklim arī izskaidroja viņa pienākumu būt sasniedzam deklarētajā dzīvesvietas adresē tiesiskajās attiecībās ar valsts iestādēm.

[3.7] Pastāvot šādu apstākļu kopumam, pieteikums, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 279.pantu, ir atstājams bez izskatīšanas.

[4] Pieteicēja par apgabaltiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Pieteicējas pārstāvis uz tiesas sēdi 2016.gada 18.oktobrī bija ieradies, taču sakarā ar transporta kustības traucējumiem viņš ieradās tikai plkst.9.20. Minēto faktu apliecina pieteicējas pārstāvja ieraksts lietas uzziņas lapā.

[4.2] Pieteicējas pārstāvis, braucot uz tiesu, nokļuva satiksmes sastrēgumā. Viņam arī nebija pieejama tiesas pavēste ar tiesas darbinieku tālruņa numuriem, tāpēc viņš nevarēja paziņot tiesai par kavēšanos. Kad pieteicējas pārstāvis ieradās uz tiesas sēdi, tā jau bija beigusies. Secināms, ka pieteicēja nav ieradusies uz tiesas sēdi no tās neatkarīgu iemeslu dēļ.

[4.3] Pieteicēja ir ieinteresēta lietas izskatīšanā. Neskatoties uz to, pieteicējai lietas izskatīšana ir kļuvusi apgrūtinoša. Abās instancēs kopumā jau bijušas vairāk nekā desmit tiesas sēdes. Lietas izskatīšana lielākoties tiek atlikta liecinieku neierašanās dēļ. Lietas izskatīšanas ilguma un daudzo tiesas sēžu dēļ, ievērojot strīdus summu, vairs nav ekonomiski pamatoti šajā lietā arī algot zvērinātu advokātu. Pieteicēja, kurai šobrīd ir tikai viens darbinieks – valdes loceklis, vairs nespēj pienācīgi aizsargāt savas tiesības un tiesiskās intereses, nodrošinot ierašanos uz neskaitāmām tiesas sēdēm. Turklāt apelācijas instances tiesā netiek nodrošināta procesuālā ekonomija, jo tiek izsaukti lieci nieki, kuri jau nopratināti pirmās instances tiesā. Arī 2016.gada 21.jūnijā lietas izskatīšana tika atlikta tāda liecinieka neierašanās dēļ, kura liecības jau sniegtas pirmās instances tiesā. Tas ir novedis pie pieteikuma atstāšanas bez izskatīšanas.

[4.4] Tas, ka pieteikuma izskatīšana pēc būtības administratīvajā procesā tiesā nav pabeigta jau četrus gadus, ir pretrunā privātpersonas tiesību ievērošanas principam, objektīvās izmeklēšanas principam un procesuālā taisnīguma principam.

[4.5] Pieteicējas ieinteresētību lietas izskatīšanā apliecina tās pārstāvja ierašanās tiesā un līdzšinējā aktīvā darbība lietas izskatīšanā. Tāpēc apstāklis, ka pieteicējas pārstāvis uz tiesas sēdi ieradās ar nokavēšanos, nevar būt tiesisks pamats pieteikuma atstāšanai bez izskatīšanas.

Motīvu daļa

[5] Augstākā tiesa atzīst Administratīvās apgabaltiesas tiesneša lēmumā ietverto pamatojumu par pareizu un pilnībā pietiekamu, tāpēc saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 286.panta trešo daļu pievienojas šā lēmuma motivācijai un to neatkārto.

[6] Nav ticama pieteicējas norāde, ka tās pārstāvis ieradies tiesā 2016.gada 18.oktobrī plkst.9.20. Pieteicēja norāda, ka to apstiprina ieraksts lietas uzziņas lapā. Uzziņas lapā pieteicējas pārstāvis ierakstījis, ka ieradās tiesā plkst.9.10, un ka šajā laikā nekas neliecināja, ka notiek tiesas sēde. No tiesas sēdes protokola konstatējams, ka tiesas sēde 2016.gada 18.oktobrī tika sākta tikai plkst.9.12. Tādējādi, ja pieteicējas pārstāvis atbilstoši uzziņas lapā norādītajam būtu ieradies plkst.9.10, viņš tiesas sēdi nebūtu nokavējis. Savukārt no pieteicējas pārstāvja iesnieguma par tiesas lēmuma nosūtīšanu uz viņa elektroniskā pasta adresi konstatējams, ka tas saņemts Administratīvajā apgabaltiesā 2016.gada 18.oktobrī tikai plkst.9.56, proti, gandrīz stundu nokavējot tiesas sēdes sākuma laiku.

[7] Blakus sūdzībā norādītie apstākļi, kas, pieteicējas ieskatā, attaisno tiesas sēdes nokavēšanu, nav objektīvi attaisnojoši.

Pieteicēja jau bija informēta, ka tās neierašanās uz iepriekšējo tiesas sēdi 2016.gada 26.septembrī atzīta par neattaisnotu, un brīdināta, ka gadījumā, ja tā atkārtoti neieradīsies uz tiesas sēdi neattaisnotu iemeslu dēļ, tiesa var pieteikumu atstāt bez izskatīšanas. Tādēļ pieteicējai bija jāpievērš papildu vērība tiesas noteiktā tiesas sēdes norises laika un vietas ievērošanā. Pieteicēja ir juridiskā persona un tādējādi rīkojas caur vajadzīgiem pārstāvjiem (likumiskiem vai līgumiskiem), tāpēc tā ir atbildīga par šo pārstāvju rīcību.

Pieteicējas pārstāvim bija saprātīgi jāplāno savs laiks, lai, neskatoties uz satiksmes sastrēgumiem, pieteicējas pārstāvis pagūtu uz tiesas sēdi. Turklāt gadījumā, kad satiksmes sastrēgumu dēļ pieteicējas pārstāvis saprata, ka varētu kavēties, viņam vajadzēja rīkoties aktīvi pieteicējas tiesisko interešu aizsardzībā.

Blakus sūdzībā norādīts, ka pieteicējas pārstāvis nevarēja sazināties ar tiesu, jo viņam nebija pieejams tiesas pavēstē norādītais saziņas tālruņa numurs. Taču pieteicējas pārstāvis varēja izmantot internetu vai uzziņu tālruni, noskaidrojot jebkuru citu tiesas tālruņa numuru, un informēt tiesu par savu kavēšanos. Pieteicējas pārstāvis to nav darījis.

[8] Arī apstāklis, ka lietas izskatīšana pieteicējai kļuvusi apgrūtinoša, un pieteicējas ieskats par tiesas rīcību liecinieku nopratināšanā nevar būt par pamatu ignorēt tiesas aicinājumu ierasties tiesas sēdē. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 148.panta pirmās daļas 1.punktam procesa dalībniekiem ir pienākums ierasties pēc aicinājuma tiesā neatkarīgi no procesa dalībnieka ieskata par to, ka tiesai lietas izskatīšana būtu jāvada citādi.

Savukārt līdzšinēja aktīva darbība lietas izskatīšanā pati par sevi neapliecina ieinteresētību lietas izskatīšanā un tādējādi, pretēji pieteicējas ieskatam, neatbrīvo to no nepieciešamības nepārtraukti paust savu ieinteresētību lietas izskatīšanā, tostarp ierodoties pēc tiesas aicinājuma tiesas sēdēs. Tiesai nav jāturpina lieta, ja pašam procesa iniciatoram zūd interese par to.

[9] Ņemot vērā visu iepriekš minēto, secināms, ka apgabaltiesa pamatoti atstāja pieteikumu bez izskatīšanas pēc tam, kad pieteicēja divreiz bez attaisnojoša iemesla nebija ieradusies uz lietas izskatīšanu, ignorējot tiesas aicinājumu un necenšoties ar saprātīgām, aktīvām darbībām novērst pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta ceturto daļu, 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 18.oktobra lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, bet SIA „Unitrade Latvia" blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	I.Skultāne
Tiesnesis	*(paraksts)*	J.Neimanis
Tiesnese	*(paraksts)*	L.Slica